

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK
OCH SPECIALPEDAGOGIK

Modersmålsundervisningen i arabiska

Möjligheter, Utmaningar och glädjeämnen sett ur olika
perspektiv på ett urval av grundskolor

Jihad Khalil

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	LAU927
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt/2019
Handledare:	Marianne Molander Beyer
Examinator:	Anna Maria Fjellman

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	LAU927
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt/2019
Handledare:	Marianne Molander Beyer
Examinator:	Anna Maria Fjellman
Nyckelord:	Modersmål, modersmålsundervisning, hemspråk, flerspråkighet, sociokulturell

Syfte:

Syftet med detta arbete är att med en intervjuundersökning få kunskap om hur arabiska modersmåls lärare, elever och rektorn till modersmåls enheten i en västsvensk kommun upplever modersmålsundervisningen. Vilka fördelar, svårigheter, utmaningar och framgångsfaktorer uppstår i samband med detta uppdrag?

Teori:

Studien om modersmålsundervisning utgår från en sociokulturell teori. Ämnet engagerar inte bara hela samhället och berör tusentals elever och lärare, utan ett ämne som de flesta elever med utländsk bakgrund ser det som en framgångsfaktor i sin lärandeprocess och i interaktion med sina släktingar och vänner. Vidare öppnar ämnet modersmål nya språkliga och kulturella förmågor och stärker elevernas personlighet i ett mångkulturellt samhälle.

Metod:

Studien bygger på modersmålsundervisningen i fem olika skolor i Väst Sverige. Studiens metod är baserad på kvalitativ intervju som metod. Undersökningsmetodiken bygger på intervjuer med en rektor, fem modersmåls lärare, och fem elever i årskurs (7-9) i syfte att få direkta svar på forskningsfrågorna och träffa våra målgrupper personligen.

Resultat:

Resultatet visar att alla lärare har samma positiva attityd till modersmålsundervisning och att ämnet utgör en framgångsfaktor i de flesta elevers lärande som inte har svenska som modersmål. Denna uppfattning delas också av samtliga elever där även synen på modersmål som en identitetsfaktor och sociokulturell trygghet spelar en viktig roll i elevernas självkänsla.

Ur ett utbildningsmässigt och sociokulturellt perspektiv delar modersmålchefen vikten av undervisningen i modersmålet och lyfter upp dess roll i svenska skolor inte bara som ett kompletterande ämne utan även som ett ämne som öppnar många portar i elevernas lärande. Men samtidigt visar studien att det finns utmaningar som förknippas med detta uppdrag. Framför allt med tanke på yrkets låga status som modersmålslärare. Detta är något som delas av båda modersmålsenhetens chef och de samtliga lärarna som tycker att de hamnat på efterkälken när det gäller till exempel löner, arbetstider och status som inte når upp till den samhällsnytta uppdraget utgör. Från eleverna sida kan man avläsa andra former av svårigheter när det gäller modersmålsundervisningen som den begränsade undervisningstiden, tiden som ligger utanför den ordinarie schematiden och att ibland undervisningen i arabiska språket känns yttlig på grund av en hel del tabu ämnen.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2.Syfte och frågeställningar	2
3. Bakgrund	3
3.1.Historisk Bakgrund	4
3.2.Vad säger styrdokument?.....	5
3.3 Begreppsdefinitioner	5
3.3.1. Modersmålet.....	5
3.3.2.Modersmålsundervisningen.....	5
3.3.3. Flerspråkighet.....	5
3.3.4. Tvåspråkighet	6
3.3.5. Hemspråk.....	6
3.3.6. Studiehandedning.....	6
4. Teori.....	7
4.1. Tidigare forskning	8
5. Metod.....	11
5.1. Diskussion om val om metod	11
5.2. Urval och informanter.....	11
5.3. Beskrivning av Skolor.....	12
5.4. Genomförandet av studien.....	13
5.5. Reliabilitet och validitet	13
5.6. Etniska överväganden	14
6 . Resultat och Analys.....	15
6.1. Intervju med rektorn	15
6.1.1. Rektorns syn på Modersmålsundervisningen och studiehandedninge.	15
6.1.2. Utmaningar	16
6.1.3. Arbetsmiljön	17
6.2. Intervjuer med modersmåls lärare	17
6.2.1. Måluppfyllelse	17
6.2.2. Modersmålets stimuli effekt	18
6.3. Intervjuer med eleverna.....	20
6.4. Resultatsammanfattning och analys	22
7. Diskussion	24
8. Vidare forskning	27
9. Referenser	28
Bilaga 1	
Bilaga 2	
Bilaga 3	

1. Inledning

Modersmålsundervisningen utgör ett viktigt kugghjul i det mångkulturella samhället vi lever i idag. Elever med utländsk bakgrund eller elever med rötter i andra delar av världen utgör idag cirka en femtedel av alla elever som går i grundskolan i Sverige (Skolverket 2011).

Därför vill jag med denna uppsats söka kunskap angående vad elever och arabiska modersmåls lärare anser om ämnet modersmål. Det handlar om en djupare analys om vilka möjligheter och utmaningar som kan förknippas med detta yrke. Eleverna med skilda bakgrunder och intellektuella förutsättningar har olika förväntningar på skolan. Därför kan ämnet modersmål många gånger spela en viktig roll i dessa elevers skolresultat. Det är intressant att kunna ge svar om ämnet modersmål verkligen lever upp till dessa förväntningar genom att förbättra studieresultatet, förstärka elevernas identitet och berika deras språkliga och intellektuella kunnande.

Detta görs med utgångspunkt i de roller och positioner som modersmåls lärare har i uppdraget. Det är inte sällan det hörs från föräldrar och/eller målsmän, till de elever som deltar i modersmålsundervisning, att de hyser farhågor om att deras barn kommer att gå miste om sin svenskundervisning eller att deras kunskaper i svenska språket urholkas. Detta inträffar i fall dessa barn läser modersmål när de behöver förstärka sina kunskaper i det nya språket vilket i det här fallet då är svenska. Föräldrar och målsmän anser att deras barn behöver koncentrera sig helt på svenska språket vilket är det officiella skolspråket, det kommunikativa språket i samhället och det officiella språket i det nya hemlandet.

Modersmålet som numera är ett schemalagt skolämne utgör ett viktigt kugghjul i elevernas lärande. Den målgrupp som har rätt till modersmålsundervisning är de som har föräldrar eller en av föräldrarna som talar ett annat språk än svenska. Vidare krävs det också att modersmålet är ett använt språk i hemmet för att eleven ska ha rätt till modersmålsundervisningen i enlighet med skollagen (2010:800).

Enligt läroplanen för grundskolan betonas vikten av flerspråkighet och fördelar att kunna tala mer än ett språk (Skolverket, 2011). I en allt för internationaliserad värld, vilket vi har idag, och med tanke på informationsteknologi som dominerar samhället idag samt den ökade internationella konkurrensen om olika marknader att etablera sig, allt detta ställer höga krav på de nya generationerna att vara multikulturella och flerspråkiga. Det är inte sällan en lärare i Sverige möter fler nationaliteter i sitt klassrum, under 2012 hade 1/5 av alla elever i svenska grundskolor utländsk bakgrund och upp till 150 olika modersmål (Skolverket 2012).

Min förhoppning är att denne uppsats kommer att kasta ljus över modersmålsundervisning i arabiska sett ur olika perspektiv. Dels hur elever, modersmåls lärare och en rektor ser på ämnet och dess betydelse i elevernas lärande och utveckling men även hur de identifierar de svårigheter och förväntningar som förknippas med modersmål i arabiska.

Det finns fall där föräldrar är oense om deras barn ska delta i modersmålsundervisning eller ej, den ena föräldern vill medan den andra har vissa förbehåll. Meningarna kan gå isär, exempelvis kan en förälder mena att modersmålsundervisningen inte behövs eftersom familjen aldrig kommer att återvända till hemlandet igen. Den andra föräldern kan hävda att modersmålet är jätteviktigt för att eleven ska kunna läsa heliga skrifter, skrivna på modersmåls språket och förstärker sin språkliga och kulturella förmågor. Andra argument för undervisningen är att det

är viktigt med hemspråket för att barnen ska få samma uppfostran och anamma de kulturella värderingar som föräldrarna har. Flertalet föräldrar och målsmän anser dock att det är väldigt positivt att samhället ställer upp på med denna möjlighet i skolan och satsar på deras barn för att stärka barnens identitet och utveckla deras språkliga och lärande förmågor. I enlighet med Lgr 11 (s.87–88) ska modersmålsundervisningen bidra med att utveckla eleverna att bli flerspråkiga och stärker den egna identiteten. Vidare ska modersmålsämnet förse eleverna med redskap för att kunna jämföra likheter och skillnader mellan sina egna kulturer och den svenska.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är således att nå kunskap om hur arabiska modersmåls lärare, elever och rektorn till modersmålsenheten i en västsvensk kommun upplever modersmålsundervisningen. Syftet går även ut på att nå förståelse över de olika perspektiv som lärare, rektor och elever kan bidra med till en utvidgad förståelse för detta ämne. De frågor som studien vilar på är följande:

- Hur ser modersmåls lärare som undervisar på grundskolorna i arabiska på sitt ämne?
- Vilka fördelar, svårigheter och framgångsfaktorer när det gäller lärandeförmågor och personlighetsutveckling har modersmålsundervisningen i elevernas ögon?
- Hur ser en rektor på modersmålsundervisningen?

3. Bakgrund

Med modersmål menas det språk barnet lärt sig först i livet och/eller det språk som man kommunicerar med i hemmet och med sin omgivning. Det är möjligt att ett barn har flera förstaspråk och är så kallat flerspråkig (Ladberg 2003). Ladberg betonar att språket har en viktig betydelse där hemmet föräldrar, släktingar, syskon samt även vänner och lärare bidrar i barnets lärande process. Det är fråga om intryck och positiva språkupplevelser som barnet får i sin närmast omgivning som stimulerar till lärandet av olika språk. Författaren anser att känslor och trygghet som barnet förknippar språkinläring med är av stor betydelse.

Skollagen (2010:800) fastställer följande krav när det gäller modersmålsundervisningen i

”En elev som har en eller fler vårdnadshavare som har ett annat modersmål än svenska ska erbjudas undervisning i sitt modersmål om Språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Vidare förutsätts det att eleven har grundläggande kunskaper i språket och att följande krav skall också beaktas, nämligen att eleven dock måste ha grundläggande kunskaper i språket och att huvudmannen är endast skyldig att anordna modersmålsundervisning om följande villkor uppfylls, nämligen att de finns minst fem elever som har rätt till undervisningen och dessa elever önskar att få undervisning i språket, och det finns en lämplig lärare”.

Vidare ska Sveriges nationella minoriteters elever enligt (Skolverket, 2002) erbjudas modersmålsundervisning i sitt minoritetsspråk, vilket innebär att elever som tillhör någon av de svenska nationella minoriteterna som finska, jiddisch, meänkieli, romani, chib alla varieteter samt samiska alla varieteter ska erbjudas undervisning i tillhörande språk.

Fördelarna med modersmålsundervisningen i svenska skolor är av stor betydelse framför allt när det gäller att förstärka elevers identitet och självförtroende. Multikulturalism och

flerspråkighet har blivit mer som en framgångsfaktor och tillgång i en mer globaliserad värld som vi lever i, förutsatt multikulturalismen och flerspråkighet inte mer relateras till ghettokulturen/förortskulturen och istället får en negativ syn i samhället. Det vill säga dessa elever ses inte som resurs i samhället, utan som en belastning vars etniska bakgrund inte definieras av det de har med sig bagaget språkkompetenser, kulturer och erfarenheter, utan av det de inte har; som bristande anpassningsförmågan till det nya hemlandets kulturer och värderingar. För enligt Haglund (2001) kan elevens identitetskänsla och den kulturella tillhörigheten vara karaktäristiska i deras språk och utkristalliseras mer i deras språkbruk, och uttrycksättet.

Skolverket (2002) bekräftar det faktum att modersmålsundervisningen och tvåspråkiga barn har bättre förutsättningar att lyckas i skolan framför allt när man inte är svenskspråkig från början eller är född i Sverige. Därför ska alla elever som har ett annat modersmål än svenska ska ha rätt till modersmålsundervisningen i grundskolan och i gymnasieskolan. Modersmålsundervisning utgör ett eget ämne med skrivna kursplaner och betygskriterier.

Skolverkets läroplan och modersmålsskolförordningen (2011) avseende grundskolan, omfattar modersmålsundervisningskursplan och kunskapskrav med den klassiska fördelningen i grundskolan från årskurs 1 till årskurs 9 d.v.s. 1–3, 4–6 och 7–9. Det som man inte har berört i den förordningen är bristande timplan, kravet på tidigare kunskaper i modersmålet och klasstorlekar. Inte heller barn i förskoleklassen är med i den nya kursplanen. Huvudman kommuner ställer inte heller några speciella krav på tidigare kunskaper i modersmålet eller hur gruppkonstellationer och modersmålsträningen ska se ut på olika förskolor. Det tycks som om det är upp till varje kommun att anordna modersmålsträningen på sitt sätt.

3.1. Historisk Bakgrund

Redan under 1960-talet började den finska invandringen till Sverige enligt Hill (1995). Sedan har invandringen i början av 1970-talet skett från olika länder främst Italien, f.d. Jugoslavien till följd av arbetskraftsbehov till svenska industrier för att följas de kommande åren av Greker, Iranier och Irakier och chilenerna som kom på 1980-talet på grund av krig och konflikter, detta enligt (Skolverket 2003). Det som om tycks denna invandringsprocess har gett upphov till politiska diskussioner om hur dessa gruppers kulturella och språkliga behov skulle hanteras i landet. Håkansson (2003) pekar på det faktum att redan år 1970-talet togs frågan upp i den svenska riksdagen. Resultatet blev att elever med invandrarbakgrund erbjöds språkundervisning i både sitt modersmål och i svenska som andraspråk. Sedan dess har modersmålsundervisningen och svenska som andraspråk gått hand i hand för att utveckla barnens och elevernas språkliga förmågor, men i och med kommunaliseringen av skolan har detta ansvar också ålagts kommunerna som ser olika ut i olika kommuner. Modersmålets ursprungliga namn hemspråk har ändrats enligt Håkansson (2003) till det nuvarande namnet modersmål av den enkla anledningen att det gamla namnet kan vara missvisande eftersom det kan lätt förknippas med det språk som talas hemma. Detta är ganska logiskt eftersom många länder inte minst i Arabvärlden har många dialekter som talas hemma och man talar inte klassisk arabiska hemma. Därför lär sig arabiska barn inte dialekter i skolorna utan man lär sig det klassiska språket.

Enligt Hill (1995) introducerades hemspråksundervisningen först under 1960-talet och var avsedd främst för finska elever för att introduceras senare på 1980-talet som eget ämne i enlighet med Lgr 80, läroplan för grundskolan 1980.

3.2 Vad säger aktuella styrdokument?

Enligt Skolverkets senaste läroplan Lgr 11 (2011:87) ska elevernas kunskaper i modersmål utvecklas. Syftet med den nya läroplanen är att modersmålsundervisningen ska bidra till elevernas utveckling i sitt lärande och trigga till bättre och effektivare inläring i andra skolämnen. Vidare bidrar modersmålsundervisning till ökade kunskaper om kultur-och samhällsfrågor i de länder där modersmålet talas. Detta är ett sätt att förstärka elevernas kulturella identitet och självkänsla som är grundförutsättning för social trygghet.

3.3. Begreppsdefinitioner

Modersmålet är enligt (Skolverket, 2011) barns och elevers första språk medan ämnet modersmål i sig betraktas ett skolämne med egen kursplan och egna betygskriterier.

Modersmålsundervisningen som skolämne samt definitionen av modersmålsläraryrket har identifierats av Skolverket (2003).

Flerspråkighet innebär att barnet har flera första språkförsta språk. Detta även om modersmålet inte utgör de båda föräldrarnas gemensamma språk, d.v.s., det räcker om en av föräldrarna talar det. Vad gäller undervisning i ett visst språk som antas vara andraspråk är mer relaterad till ett främmande språk som är av stor vikt i samhället eller dominerar helt enkelt. Även undervisningen i till exempel svenska som andraspråk som är mer relaterad till de elever som inte har svenska som modersmål men samtidigt som svenska utgör är majoritetsspråk Hyltenstam & Lindberg (2013, s.547).

Tvåspråkighet innebär tvåspråkiga barn/elever varav svenska är ett av språken. (Håkansson 2003, s.15).

Studiehandledning, enligt Morfiadakis (1981:16) med hänvisning till 1973:s års reviderade grundskolelag av 1969, mest känd under beteckningen Lgr 69, tillkom för elever med invandrabakgrund som inte har tillräckligt med språkliga kunskaper i svenska, dessa anses ha rätt till den s.k. stödundervisning i svenska och studiehandledning. Det förutsätts dock att studiehandledning ges av en modersmåls lärare som behärskar elevens hemspråk, medan svenska språket ges av en svensk lärare.

3. Teori

Kursplanen som avser modersmål, betraktar det som skolämne, ett viktigt inslag i den lärandeprocess och ser det som människans främsta verktyg att kommunicera, samverka, berika att tänka och ta till sig nya erfarenheter (Skolverket, 2011, s.87). Ur ett denna kontext ses flerspråkighet och multikulturalism som ett sätt att vara, ett självförverkligande process och ett uttryck för kultur, identitet, känslor, tankar och värderingar (Börestam & Huss 2001).

Mot denna bakgrund och redan i hemmet ser Lindö (2009, s.75–76) föräldrarnas olika språkliga och kulturella ursprung som positivt. Författaren anser att det triggar språkliga aspekter och uppmuntrar barnen att vilja lära sig föräldrarnas båda språk. Det skapar både stimulans och utmaning hos barnen att kunna anamma de båda föräldrars språk. Lindö (2009) menar att det blir en drivkraft av känslomässig karaktär som underlättar och effektiviserar lärandet hos barnen vilket är helt i enlighet med Vygotskijs syn på utveckling, lärande och språk (Säljö, 2014).

När det gäller det sociokulturella faktorer så som språk, kulturella och sociala värderingar i interaktion med omgivningen så menar Haglund (2004, s.382-383) att denna process är inte är statisk utan föränderlig och det beror helt enligt honom på att individen genomgår en utvecklingsprocess genom att förflytta sig mellan olika kulturer, språk, identiteter och tillägnar sig nya egenskaper.

Vygotskij (Dysthe & Igland, 2003) betonar även den biologiska aspekten hos människan som biologisk skapelse och hennes lärandevillkor. Han menar att den lärande/ intellektuella utvecklingen går hand i hand med de sociokulturella och historiska aspekterna och samspel med den omgivningen man är som barn inblandad i. Säljö (2014) hävdar att vi människor som individer, folkslag eller civilisationer är i ständiga samspel med varandra genom att utbyta erfarenheter med varandra, berika varandra med olika kunskaper och allt skulle inte ha skett om det inte tack vare de språkliga kompetenser vi människor har.

Kommunikationen med omgivningen och vikten av den språkliga kompetensen spelar en stor roll i lärandeprocess, vilket Vygotskij betonar enligt Smidt, Sandra (2009). Han menar att språket som kommunikationsmedel hjälper oss inte bara uttrycka oss i olika sammanhang, utan även att forma våra tankar. Därför anser han att språket är det viktigaste verktyg som karaktäriserar barnets utveckling och lärande. Enligt författaren kräver varje kunskap eller ny kunskap nya språkverktyg i form av begrepp, uttryck och dessa kan endast utvecklas och erövas av barn i samspel med andra och med sin omgivning.

Enligt Ladberg (2003) kan bristande kunskaper i hemspråket och bristande intresse gentemot den egna kulturen, försvaga barnens identitetskänsla och öka deras osäkerhet.

Wingstedt (1998) hävdar även att ur ett internationellt perspektiv kan tvåspråkiga barn vara en framtidssatsning då världen har blivit mer och mer integrerad länderna emellan, mycket tack vare affärsförbindelser, förflyttningar och kontakter över nationsgränser. Därför kräver internationella kontakter och relationer flerspråkighet mer än någonsin.

Medan Svensson (1998) ger språket tre olika dimensioner som redskap, kommunikationsmedel och tillhörighet: hon såg det som ett uttryck för ursprung och grupp tillhörighet, identitet samt som ett sätt kommunicera och uttrycka sig i olika sammanhang.

Utöver det faktum att språket tycks spela en central roll inte bara som kommunikationsmedel och kulturtillhörighet, utgör språket enligt Börestam & Huss (2001) också en betydande del av människans identitet, och formar hennes sociokulturella tillhörighet, detta förutom att det anses också ett uttryck för ursprung och grupp tillhörighet.

Viberg (1993) betonar att alla barn som växer upp med sitt modersmål måste skaffa sig de grundläggande förutsättningarna för att senare bemästra språket olika moment allt från ljudsystem, grammatiska böjningar, regler och ordförråd. Vidare menar Viberg att barnen behöver lära sig upp till ett tusen ord som är tillräckligt nog för att kunna bilda enkla berättelser.

4.1.Tidigare forskning

Eftersom denna studie syftar till att nå kunskap och förståelse om modersmålet (arabiska) och dess betydelse sett ur olika aktörers perspektiv (rektor, modersmåls lärare och elever) samt att identifiera de mest avgörande faktorerna som gör detta ämne till en hävstång som triggar och stimulerar lärandeprocessen i övrigt, så har det valts en rad olika författare och språkforskare som behandlat detta ämne. Hyltenstam (2003), Bergman (1999), Ladberg (2003) Håkansson (2003), Börestam och Huss (2001). Hyltenstam (2003, s.215) understryker det faktum att: Om eleverna redan har med sig ett stort ordförråd på sitt modersmål, blir detta betydelsefullt för deras svenska skolgång. Enligt författaren hjälper goda kunskaper i modersmålet barnen att bättre lära sig och gör det lättare för dem att båda förstå att överföra sina tankar, erfarenheter och kunskaper till svenska. På det viset förses eleverna med nödvändiga förutsättningar och språkliga strömmingar i sin lärandeprocess och hjälper dem att bevara sina sociokulturella identitetetrar när det gäller språk, ursprung och etnicitet. Bergman m.fl. (1999) anser att barn som bara har ett språk kan snart komma till korta med sin skolgång och lätt hamna i svårigheter. Detta på grund av att barnen saknar det han kallar för tankeinstrument och brister i sina prestationsförmågor när de saknar kunskaper i svenska språket och inte heller kan referera till ett annat språk. Till exempel i grundskolorna kan detta fenomenet ses tydligt där eleverna saknar förståelse av vissa centrala begrepp. Därför anser Bergman att det är mycket viktigt att dessa elever har ett annat språk att luta sig mot och referera till för att stimulera lärandet och det intellektuella tänkandet. För utan goda språkliga referenser kan man som elev få svårt att tolka, resonera, tänka och uttrycka sig i olika sammanhang.

Ladberg G. (2003) betonar även vikten av att lärarna till nyanlända elever måste vara medvetna om de svårigheter vissa kategoriernas elever bär med sig både psykosociala, och sociokulturella som är svåra att överbygga om man inte är professionell i sin yrkesutövning som pedagog. Om man som pedagog saknar kunskap om hur man hanterar elever med svåra psykologiska upplevelser p.g.a. krig och förföljelser eller lider p.g.a. sociokulturella utsattheter till följd av etniska och religiösa konflikter i hemlandet, kan en lärare till dessa barn ha svårt att förmedla kunskap och få tillstånd lärande om han eller hon inte har kunskaper för att möta dessa elever och förstå deras utsatthet.

Vidare vidhåller Ladberg (2003, s.127) modersmålets betydelse som familjens gemensamma språk som hon menar aldrig kan ersättas av ett annat substitutsspråk. Men det officiella språket är enligt henne det språk som barnet lär sig i samhället genom skolan kamratskap m.m. Denna uppfattning delas också med Håkansson (2003, s.10–11) som menar att även om barnen flyttar till ett annat land eller ett annat samhälle där det aktuella modersmålet inte används, eller brukas på samma sätt som i hemlandet kan barnen lättare anpassa sig till de nya språkkunskapskraven i det nya språket och lära sig det samtidigt som de behåller sitt eget modersmål.

Detta är också ett led i den nya lärandeprocessen som såväl Baker (1996, s.36) som Håkansson (2003) och Ladberg (2003) hävdar. Om barnet lär sig samhällets eller omgivningens officiella språk tack vare de dagliga kontakterna, så kommer han eller hon att bli tvåspråkig.

Vidare menar Ladberg (2003, s.199) att det inte är självklart att bara sätta igång med olika pedagogiska metoder och anpassade kurser för att de nyanlända ska vara med och smälta in i den svenska skolans värdegrund kultur, och samhällseliga värderingar demokrati, synen på jämställdhet, frihet m.m. Författaren understryker att många av de nyanlända eleverna från krigshärjade områden med traumatiska upplevelser kan bära med sig snävare syn på frihet och demokratiska värderingar och har ofta bristande erfarenheter om den svenska skolkulturen. De nyanlända som målgrupp utgör en betydande del av många klassrumselever och skolor där modersmålsundervisning består inte bara av svenskfödda, utan lika mycket av nyanlända.

Ladberg anser att modersmålsundervisningen i svenska skolor tycks å ena sidan ha kommit att spela en mycket viktig roll i främjandet av lärande bland elever med utländsk bakgrund samt underlättat för dem att kunna referera till en annan språklig och kulturell bakgrund som triggar och stimulerar deras lärande process i svenska skolor, Ladberg (2003, s. 188, 200).

Å andra sidan verkar det samtidigt vara så att denna form av språkundervisning inte fått den status, den betydelse och det resultat som många aktörer i skolvärlden har förväntat sig. Enligt Hyltenstam & Tuomela (1996) har svenska lärare en negativ syn på modersmållärarna och ser dem med visst förakt, vilket bekräftas även av Skolverket (2002) som anser att modersmållärarna inte möts med respekt vare sig från kollegor eller från samhället. Det tycks som om modersmålsundervisningen och den tillhörande lärarkåren inte lyckats få den position och den yrkesstatus som de förtjänar. Det är avgörande för barnens skolgång och studieresultat att ha en lärarkår som är motiverad och känner uppskattning av samhället för den roll och det uppdrag de har. Det finns både administrativa och organisatoriska hinder som modersmålsundervisningen brottas med för att uppfylla syftet med flerspråkigheten i skolan och leva upp till de förväntningar man så som Skolverket och Lgr 11 föreskriver.

Så här uttrycker sig Ladberg om språkets betydelse:

''Språk är liv. Språk är bro mellan människor. Vi människor behöver språk för att möta varandra, för att förstå och att bli förstådda. Kan jag uttrycka mig, så kan jag nå fram till andra människor. Fråntas jag den möjligheten blir jag ensam. Fasansfullt ensam''(2003, s.7-8).

Börestam och Huss (2001) menar att språket utgör individens identitet och förstärker den, det är det som gör att man känner trygghet och acceptens i det samhälle man lever i. Med andra ord, barnen med flera språk kan lättare, tryggare och säkrare identifiera sig och vara sig själva både kulturellt, socialt och språkmässigt genom att de känner att det finns en annan grupp som de tillhör och som delar samma kulturella egenskaper och värderingar.

Denna uppfattning delas också av Rubinstein Reich (2000). Han betonar det faktum att barn som har deltagit i modersmålsundervisningen och skaffat sig goda kunskaper i det ämnet kan ha övertag i skolresultatet jämfört med andra barn som saknar denna kompetens.

Även Håkansson (2003) understryker att modersmålsundervisningen har en stor betydelse i lärandets process och för skolprestationer. Enligt honom är det vetenskapligt bevisat att elever som deltagit i modersmålsundervisningen har det betydligt lättare att ta till sig svenska språket och än mer får ytterligare språkliga förmågor och förståelse om språkens egenskaper och uppbyggnad.

5. Metod

5.1. Diskussion om val av metod

I detta kapitel presenteras närmare undersökningsmetoden som avser detta arbete för att få kunskap om hur arabiska modersmåls lärare, elever och modersmåls enhetens rektor ser på modersmåls undervisning. Jag beskriver undersöknings materialet och genomförandets process samt reliabilitet, validitet och de etiska aspekterna. Först tänkte jag skicka ut en enkät till dessa målgrupper, men tidspressen gjorde att jag valde att intervjua istället. Studien bygger på en kvalitativ undersökningsmetod och baseras på intervjuer. Metoden är enligt Trost (2012, s.27) huvudsakligen avsedd att skapa förståelse för det fenomen som undersöks och åsyftas med studien. Han betonar vidare att det egentliga/ faktiska syftet med undersökningsmetoden inte är att ta reda på eller pröva om den erhållna informationen kan generaliseras eller vara allmängiltig, utan snarare att undersöka om forskaren få en djupare förståelse kan för det eller de problem som undersöks.

Enligt Avehus (2013, s.21) behöver man överväga mer konkret vilken forskningsmetod som är mest lämplig för varje undersökning och vilka informationskällor/ målgrupp som bäst kan svara för ett representativt urval.

Därför har jag gjort en intervjuundersökning enligt (Bilaga 1, 2 och 3) som jag först tänkt spela in, men fick ge upp den tanken för att några av informanterna ej ville spelas in under intervjun. Så det blev intervju i enlighet med Stukát (2011, s.36-37). Denna process kan enligt Stukát vara båda tidskrävande, och bygga på noggranna förberedelser och bearbetning av det material som har samlats in.

Enligt Trost (2012, s.70) ska undersökningsfrågorna inte vara allmänna frågor, utan kopplad till syftet och frågeställningen. Han förutsätter att intervjufrågorna bör vara konkreta, och specifika. Det vill säga berör direkt själva ämnet och respondenterna svarar för den erforderliga frågan intervjuaren är ute efter.

5.2. Urval och informanter

Målgrupperna består av fem undervisande modersmåls lärare i arabiska. Fyra av lärarna har lärarlegitimation och behörighet, en lärare saknar lärarlegitimation, samt fem elever som har arabiskt ursprung och deltar i modersmåls undervisningen i arabiska. Jag har valt att inte uppge namn i denna studie och därför förblir informanterna anonyma. Två elever går i årskurs nio, två i årskurs åtta och en i årskurs sju. Till denna målgrupp valdes också Modersmåls enhetens rektor. Valet av denna målgrupp som först och främst är för att arabiskan anses vara överrepresenterat och de flesta eleverna där undersökningen har ägt rum har det som modersmål. Men även det faktum att modersmåls lärarna och deras respektive skolor är välmedvetna om ämnets betydelse i elevernas lärande trots vissa svårigheter som kan förknippas med denna verksamhet. Intervjuerna, som studien bygger på, förväntas ge information om målgruppens syn och erfarenhet om vad som avser modersmåls undervisningens möjligheter, svårigheter och glädjeämne.

Jag har intervjuat modersmåls lärarna på deras respektive arbetsplatser, medan de eleverna har jag intervjuat enskilt efter skoltiden efter det att det att deras respektive föräldrar har tillåtit eleverna ställa upp på intervjun. Modersmåls enhetens rektor har lämnat skriftliga svar på intervjufrågorna.

Intervjufrågorna till rektorn, lärare och elever (bilaga 1-3) utformades så att studiens syfte och forskningsfrågorna skulle kunna besvaras.

5.3. Beskrivning av Skolor

Studiens målgrupp är årskurs 7–9 och tillhörande personal och elever på fem olika skolor i en medelstor kommun i Västsverige. Studien är som framgått baserad på modersmålet arabiska och elever som talar arabiska som förstaspråk. Studien tar därmed inte hänsyn till andra modersmålsgrupper från andra länder. Jag valde ut de skolor som hade mest modersmålsundervisning. Dessa är Västra skolområdet med 492 elever totalt, varav 57 elever deltar i modersmålsundervisningen i arabiska modersmålsundervisningen, Centrala skolområdet där det går 402 varav 121 elever har modersmålsundervisning i arabiska, Östra skolområdet med 520 varav 69 elever har modersmålsundervisningen i arabiska. Norra skolområdet som sammanlagt har 603 elever av vilka 125 elever går i modersmålsundervisning och Södra skolområdet med totalt 417 elever varav 64 deltar i modersmålsundervisningen. Modersmålsrektorn är ansvarig för modersmålsundervisningen på samtliga fem skolor under benämningen (modersmålsenheten) på Centrala skolområdet.

Undersökningens resultatet analyserades utifrån det sociokulturella perspektivet och Svensson (1998) tre dimensioner som gav språket tre olika dimensioner som *redskap*, *kommunikationsmedel* och *tillhörighet*: han såg det som ett uttryck för ursprung och grupp tillhörighet, identitet samt som ett sätt kommunicera och uttrycka sig i olika sammanhang.

5.4. Genomförandet av studien

Till att börja med åkte jag till skolorna, kontaktade rektorn och frågade sedan i de olika klasserna i årskurserna 7-9 för att undersöka vilka elever som ville medverka. Pojkarna var i allmänhet mer villiga att medverka än flickorna. Jag valde ut de elever som hade lättast att uttrycka sig på svenska.

Sedan kontaktade jag de respektive skolors rektorer för att be också dem medverka i undersökningen. Tyvärr har de flesta rektorer avböjt att delta p.g.a. uppbokade möten och planeringsarbeten. Därför valde jag att endast gå vidare med eleverna, modersmålsrektor och modersmåls lärarna. Sedan tillfrågades modersmåls lärarna vid ett möte där 8 modersmåls lärare deltog men endast 5 av dem var villiga att medverka. Därefter intervjuades de fem eleverna.

Modersmålsenhetens rektor samtyckte till en om en intervju som gällde svar på frågorna om hur det är med detta uppdrag avseende modersmålsundervisningen i arabiska, möjligheter och svårigheter/ glädjeämnen. Hon valde att besvara frågorna skriftligen (se bilaga 1).

5.5. Reliabilitet och validitet

För att studien skulle upprätthålla god validitet och reliabilitet var det viktigt att intervjufrågorna var raka och enkla att besvara, ej missvisande, tvetydiga eller saknade relevans till ämnet och studiens syfte, de var raka och konsista. Detta för att undvika alla fallgropar när det gäller att ställa frågorna rätt, att de uppfattas av respondenterna rätt och/ eller att svaren tolkas rätt och uppfattas rätt. Det är dessa farhågor som gör att *reliabiliteten* kan ifrågasättas, enligt Stukát (2011, s.33-34). Enligt honom handlar det främst om hur noggrant det är med mått och mätningars pålitlighet.

Jag är medveten om att reliabiliteten i denna studie kan ha bristfälliga komponenter genom feltolkning av informationen i frågorna eller svaren. Därför ska man som undersökare inte ta resultatundersökningen som en absolut sanning Stukát (2011, s.133-135). Enligt honom är

Reliabilitet en fråga som avser tillförlitlighet till en mätning oavsett vem eller viken aktör eller aktörer som genomför undersökningen.

Men samtidigt betonar han att reliabiliteten kan försvagas eller visa bristfälliga komponenter genom till exempel feltolkning av frågor eller svaren. Av denna anledning blir det viktigt, enligt Stukát (2011,s.135) att man som undersökare inte tar resultatundersökning som en absolut sanning.

Vidare menar att validitet handlar om att läsaren ska förse med en möjlighet där han eller hon kan skapa sin egen åsikt och kunna övertygas om själva metodens tillförlit.

5.6. Etiska överväganden

Av etiska skäl måste denna vetenskapliga studie grunda sig på (Vetenskapsrådet 2002, s.7-12) som avser följande intervju- och enkätundersökningsprincipen, nämligen de fyra pelare: *Informationskravet* som handlar om frivillighet för informanterna att delta eller bryta undersökningsprocessen, *samtyckekravet* som berör informanterna att vilja vara med i intervju- eller enkätundersökning, vilket som i denna studie valde de fem tillfrågade rektorerna att inte vara med. *Konfidentialitet kravet* har kunnat tillgodoses i denna studie genom att det inte har nämnts några namn eller några skolor. Även kravet på att informera föräldrarna till de aktuella eleverna har kunnat beaktas. *Nyttjandekravet*, är kravet på att det material informanterna har bidragit med inte kan användas i andra syften och avser endast denna studie som den aktuella undersökningen gäller i vilket anonymitet och konfidentialitet är avgörande enligt Patel & Davidsson (2011).

Med detta i bakgrunden anser jag att jag har uppfyllt Vetenskapsrådet krav där alla informanterna är anonyma, skolorna har inte heller namngetts och liksom med kommunerna.

6. Resultat och analys

I det här kapitlet redovisas resultatet av de genomförda intervjuerna som omfattar modersmålsenhetens rektor, fem modersmåls lärare (lärare A, B, C, D och E) samt fem stycken elever (elever 1, 2, 3, 4 och 5) som går i grundskolan, 2 elever från årskurs 9, 2 elever från årskurs 8 och en elev från årskurs 7. Bearbetningsprocessen har inneburit en genomgång av varje målgrupps svar (rektorns, modersmåls lärarnas och elevernas) och därefter har jag gjort en

sammanställning av de mest relevanta och avgörande svar som jag fick på intervjufrågorna.(bilga1, 2 och 3). Först redovisar jag resultaten utifrån frågeställningarna och intervjuresultat, Sedan gör jag en sammanfattande analys av de erhållna svaren.

6.1. Intervju med rektorn

Den här intervjun gjordes med modernmålsenhetens rektor som verksamhetschef. Hon besitter gedigna kunskaper, har information och erfarenheter om hur denna verksamhet bedrivs.

6.1.1. Rektorns syn på Modersmålsundervisningen och studiehandledningen

Till att börja med ställdes följande fråga om betydelsen av **modersmålsundervisningen i skolan:**

Hur viktig är modersmålsundervisningen när det gäller elevernas skolresultat?

Rektorn hänvisade till forskningen som betonar vikten av modersmålet som gynnar andra former av språkinlärningar, vilket hon uttryckte så här: ”Att ha ett välutvecklat modersmål i grunden är en förutsättning för att tillägna sig andra kunskaper i skolan, tänker jag”. Enligt henne är det mest rättvist att eleverna får svara på prov med det språk de behärskar mest. På frågan om de utmaningar verksamheten är förknippad med när det gäller modersmålets uppdrag och lärarnas status, svarade rektorn att statusen av själva yrket är låg jämfört med andra läraryrken. Därför behöver man enligt henne se över modersmålläraryrket som en oumbärlig resurs med speciell kompetens.

6.1.2. Utmaningar

Nästa fråga avser de utmaningar verksamheten ger upphov till i samband med uppdraget:

Vilka utmaningar möter Ert uppdrag som representant för det här uppdraget?

Rektorn framhåller att ämnet modersmål är frivilligt i princip, och tillägger att ämnet har en negativ status. Hon betonar även att ämnet är frivilligt att anmäla sig till, men efter anmälan är den bindande när det valts där gäller samma regler som andra ämnen. Hon menar att denna formulering om frivillighetsaspekten kan skapa missförstånd hos eleverna:

”Ämnet modersmål har inte samma plats som andra ämnen. Kunskapsmålen är omfattande i förhållande till den tid man har till undervisning i modersmål. Modersmållärarna ska tas vara på som goda resurser i sin kulturkompetens”.

Beträffande den arabiskspråkundervisningen som berör 22 arabländer med skilda dialekter där många av dem är i krig både inbördes och med andra länder till följd av religiösa motsättningar eller politiska och etniska konflikter kan skapa problem eleverna emellan eller mellan elever och lärare. Rektorn betonar att i hennes verksamhet på skolan behandlas alla lika oavsett härkomst och bakgrund. Det görs enligt henne utifrån ett normkritiskt och ett värderingsfritt förhållningssätt. Men rektorn framhåller att även om det uppstår sådana situationer där motsättningar kommer fram så arbetar de med.

Andra utmaningar är administrativa och organisatoriska. Enligt rektorn handlar det om en stor organisation som kräver stora insatser för att den ska fungera där en rad olika element måste hanteras som schemalaggningen, skolfördelning mellan lärarna, undervisningssalar m.m. Vad gäller dialekter och lärarnas olika ursprung är detta också en utmaning i sig, svarade

verksamhetschefen men det finns inte några konflikter i det hänseendet eftersom det undervisas klassisk arabiska.

6.1.3. Arbetsmiljön

Nästa fråga gällde arbetsmiljön:

När det handlar om en ambulerande tjänst som Modersmåslärarna har, trivs modersmåslärarna med sin arbetsmiljö?

Rektorn svarade: *”Att arbeta som modersmåslärare innebär det att man reser mycket mellan skolor/förskolor. Många uttrycker att man trivs med det då det är en variation i vardagen. I de små språken, där det bara är en lärare kan det bli en stress då man har många ställen att åka till. Det blir då lösningar ibland med att man organiserar modersmålsundervisningen centralt så eleverna åker istället. Det blir också en pedagogisk vinst då det är ett större lärande för eleven att läsa i grupp än enskilt”.*

Av citatet framgår att arbetsmiljön och trivseln på arbetsplatsen varierar mellan olika språk och lärare. Vissa tycker att det är roligare att byta miljö och variera sin undervisning mellan olika skolor och vissa känner det stressigt, medan andra har bättre möjlighet att samla in sina elever i enda skola. Sedan finns det också språk där det finns bara en enda lärare i tjänsten och måste kombinera insatserna mellan olika skolor, vilket ställer höga krav på flexibilitet och lektionsplanering.

6.2. Intervjuer med modersmåslärare

6.2.1. Måluppfyllelse

Följande fråga ställdes beträffande arbetsmiljön:

På vilket sätt har modersmålsundervisningen direkt eller indirekt bidragit till ökad måluppfyllelse avseende andra discipliner?

Läraren A menar att modersmålet utgör en nyckelfaktor för förståelsen av ord begrepp och termer av olika slag i olika skolämnen och förstärker deras förståelse så att de inte upprepar saker och ting utan till. Lärare B är också inne på samma linje och tillägger:

”Många gånger och av egen erfarenhet handlar det om att vara eller icke vara. Det är nästan oundvikligt att kunna stöd av modersmålet när man kommer till korta med svenska kunskaper, kultur och förståelse. De flesta av de elever som deltar i modersmålsundervisningen har dragit stor nytta av modersmålet efter det underlättar för dem att förstå andra språk och berikar dem med ordkunskaper de behöver i olika ämnen typ. SO, NO, Matte m.m.”

Lärare C understryker att modersmålet är en brygga mellan två kulturer och ett viktigt redskap för de arabiska eleverna för att kunna ta till sig en ny skolkultur i Sverige och stärka ett allsidigt lärande. Lärarna D och E vidhåller vikten av modersmålet i den svenska skolan. Förutom att den är berikande och tryggande när det gäller kultur och identitet innebär också en språklig utveckling även när det gäller att utveckla sig i svenska språket.

6.2.2. Modersmålets stimuli effekt

Har ämnet modersmål gett upphov Alt. åstadkommit någon form av stimuli effekt i det allsidiga lärandet?

I linje med Skolverkets rapport (2002), håller de fem informanterna (modersmållärarna) med om uppfattningen att modersmålet har gett upphov till stimuli effekt i en allsidig lärandeprocess. Till exempel tyckte lärare A att modersmålsundervisningen triggar ett nytt lärande och stimulerar lärandets effekt framför allt för de som inte behärskar svenska språket. Då har dessa elever fått draghjälp att luta sig mot genom att referera till sitt modersmål och inhämta kunskap, uttrycksätt, erfarenhet och omvandlar dessa kunskaper till svenska språket. Samt det faktum att modersmålet berikar tankeförmåga och utvidgar elevernas perspektiv, lärare B framhåller att det är en konst att kunna växla mellan olika språk och ha förmågan att kunna inhämta kultur, kunskap och erfarenhet från ett annat språk eller/ och formulera, uttrycka sig och förstå svenska i svenska skolor. Läraren C som framhåller att:

''Den stimuli är säkert mer synlig när vi ser att eleverna är tvåspråkiga och kan pendla mellan olika språk för att båda inhämta information och förståelse, formulera sig, svara och vara aktiv i allt som ges i skolan. Stimuli är åter en faktor som ger sig till känna när modersmålelevera tacklar alla sina ämnen och är medvetna om den svenska skolkulturen, och svara på sina prov på lika villkor som infödda svenskar eller t o m bidrar med nya idéer och synsätt till det kan påverka inom kultur, sociala frågor, och SO och idévärlden''.

Lärare D tycker att arabiskan verkligen gör skillnad när det gäller att lära sig för livet och verkligen vill utveckla båda sin förståelse och den språkliga förmågan. Läraren E tycker att stimuli effekt och motivationen skapas utifrån elevernas vilja och nyfikenhet att lära sig mer om hemlandetspråk, kultur, tradition och samhällsfrågor, vilket öppnar nya perspektiv och erfarenheter och språkliga kompetenser hos eleverna. Detta bekräftas också genom att både elever och föräldrar efterfråga mer arabisk undervisning.

Vilka utmaningar, svårigheter/ möjligheter möter ni i ert uppdrag?

När det handlar mer om själva uppdraget och de utmaningar, svårigheter/ möjligheter modersmållärarna möter svarar lärare A med att det satsas för lite på modersmålsundervisningen och för att undervisa i ett språk överhuvudtaget och menar följande: *''Språket behöver en rättvis behandling d.v.s. att man ska kunna undervisa i grammatik, litteratur, realia frågor, sedan ska man lära barn att läsa och skriva och det är inte lätt framför allt när det handlar om ett semitiskt språk som arabiska som kräver väldigt mycket tid att lära sig skriva, stava och läsa korrekt''.*

Sedan ställer han sig kritisk till arbetsmiljön, såsom lokaler vilka många gånger är bristfälliga. Han berättar även att lektionstiden kan vara lite ineffektiv om den är placerad på eftermiddagar eftersom eleverna kan vara skoltrötta eller har svårt att koncentrera sig och känna motivation. Läraren betonar också att båda lönen och statusen som modersmållärarna har är väldigt låga. Detta har också rektorn hållit med om att statusen i det yrket är låg. Läraren B sammanfattade sitt svar i följande punkter om modersmålet som ett lågstatusyrke:

''Lönerna och status motsvarar inte den utbildningen man lagt ner på ämnet, inga lönekriterier som håller utan rektorn har stor inverkan på det hela, det förekommer favoriter bland lärarkåren och orättvisor vilket drabbar arbetsplatsen och lärarnas engagemang. Ibland har vi som modersmåls lärare väldigt svårt med lokaler att undervisa i och vi har lite svårt med att undervisa i kultur och social förhållande såsom kursplan förutsätter p.g.a. att man är rädd att stötas på religiösa och politiska frågor som är nästan tabubelagda synder''.

Läraren C håller med läraren A och menar att lektionstiden är mycket begränsad och motsvarar inte den tid som behövs för att lära sig ett språk som motsvarar kurskraven i Lgr 11 med centralt innehåll och kunskapskraven. Han anser att arabiska i synnerhet bör ha lite extra tid som ett icke indoeuropeiskt språk eftersom arabiskan är ett semitiskt språk och därför kräver mycket tid att lära sig bokstäverna och motoriska träningar. En annan punkt som läraren C delar också med övriga lärare är arbetsmiljön som lider av en rad olika brister som transport mellan olika skolor, parkeringsplatser som stressar oss. Lärare D tycker att det saknas disciplin och respekt för ämnet och att svårigheten att skapa förtroende med elever som är skeptiska eller negativt ställda gentemot vissa lärare. Lärare E känner att yrket är lågt värderat och även att lärarna i organisationen inte behandlas rättvist och som han uttryckte det, det handlar om prestation i det fallet.

6.3. Intervju med eleverna

Så här svarade eleverna på frågan: **Vad är drivkraften och motivet bakom Ert deltagande i modersmålsundervisningen?**

Elev 1, årskurs nio, svarar att drivkraften och motivet bakom deltagande i modersmålsundervisningen först och främst handlar om föräldrars vilja att uppfylla. Sedan är det nödvändigt enligt honom för att kunna hänga med de arabiska sociala medierna och lyssna på arabisk musik och att det verkligen spelar roll när man i hemlandet kan kommunicera på arabiska. Elev 2, årskurs nio menar däremot att det är viktigt med modersmålsundervisning i arabiska för att kunna läsa Koranen som är källan till själva arabiska språket i övrigt. Han uttryckte det så här:

''Om jag kan Koranen och det språk som Koranen är skriven på då kan jag det arabiska språket perfekt då kan jag t o m få ett A i betyget. För i Koranen finns alla regler inom grammatik, litteratur, uttal, skriftspråket och allt man behöver så som elev''. Enligt elev 2 behövs sedan nästan ingen lärare i arabiska.

Elev 3, årskurs åtta, säger att han siktar på gymnasiala studier och behöver ha betyg i modersmålet så att han kan söka den utbildning han vill. Enligt honom är det viktigt att kunna hemlandets språk. Dels för att kunna tillmötesgå föräldrarnas önskan att kommunicera med dem på arabiska och dels för att det underlättar för honom att vistas i sitt hemland och ha kunskap och språkliga förmågor, kulturmedvetenhet och kunna de regler och sociala koder som finns där. Men han tillägger att modersmålet underlättar förståelsen för det svenska språket också.

Elev 4, årskurs åtta, är inne på samma spår som Eleven 1 och Elev 3 och delar uppfattningen att betyg och den arabiska kulturen är viktiga:

''Jag siktar på betyg faktiskt för det hjälper mig att söka på gymnasiet när jag avslutar nian. Men min mamma som är arab hon är jättenoga med att jag ska kunna arabiska för hon talar bara arabiska med mig. Hon säger att arabiska är ett av de viktigaste språken i Världen och att t o m Gud har talat arabiska genom Profeten Mohamed och Koranen''.

Vidare anser hon att det är viktigt att kunna tala arabiska med sin mamma och att kommunikationen och musik och sociala medier dominerar arabiskan.

Elev 5, årskurs 7, ser modersmålet som en tillgång och är angelägen om att kunna ett språk som alla i hela arabvärlden talar. Men enligt honom vill han gärna lära sig den dialekt som talas i det respektive landet, eftersom ingen talar klassisk arabiska i något arabland alls. Talar man det då, väcker man mycket uppmärksamhet.

Syftet med modersmålsundervisningen togs upp, besvarades frågan: **Vad anser Ni är det viktigaste med modersmålsundervisningen?**

Elev 1, årskurs nio, svarar att det handlar mest om betyg i första hand men också att kunna använda bättre språket. Elev 2, årskurs nio anser att det är mer berikande att kunna arabiska språket annars går man miste om en jätte viktig kunskap om arabiska språket och kultur. Framför att när man kommer tillkorta med svenska. Elev 3, årskurs 8, anger tre skäl:

''Nummer ett: Islams är första språk och talas av c:a 400 miljoner araber och talas i mindre omfattning av c:a två miljarder muslimer genom Koranen och islam. Nummer två är det jätte viktigt för mig för att ingen tror att jag är svensk fast jag är född Sverige. För det tredje, hemspråket hjälper mig att tolka andra ämnen och jag får betyg och blir jag också tvåspråkig''.

Elev 4 årskurs åtta, vill lära sig språket så att hon blir helt tvåspråkig och inte beroende av någons hjälp. Elev 5, årskurs 7, tycker att det viktigaste med modersmålsundervisningen för honom är att kunna ta till sig god och meningsfull undervisning i andra skolämnen det kan vara svårt med termer och fackspråk som används i olika ämnen på svenska och han inte kan på sitt modersmål.

På frågan **I vad mån har modersmålet påverkat ert studieresultat?** Svarar eleverna så här:

Elev 1, årskurs 9, svarar att modersmålet ger honom möjlighet att verkligen förstå vad som pågår under lektionen och göra honom aktiv och bättre rustad för att möta utmaningarna i klassrummet. Elev 2, årskurs nio, ser modersmålsundervisningen vid sidan av studiehandledning som nyckelfaktorer för hans framgång i skolan, det skulle inte ha gått annars enligt honom. Elev 3, årskurs 8, betonar vikten av modersmålet i den svenska skolan som annars kan man ha betydligt svårare att klara. Elev 3 fick också medhåll av Elev 4, årskurs åtta som var inne på samma linje och menar att utöver det ger modersmålet ger dem faktakunskaper och nödvändigt ordförråd för att kunskap ska landa bättre hos dem. Elev 5, årskurs sju uttrycker följande:

''När jag kan allt jag läser i andra ämnen på svenska och inte kunna det på arabiska känner jag mig som handikappad liksom. Jag blir jätte frustrerad och arg när jag inte hittar motsvarande ord och namn på arabiska, då kan jag inte riktigt svara på vissa frågor''.

Enligt honom spelar modersmålet i skolan en nyckelroll i det han vill veta framför allt med tanke på temaundervisningen och So-ämnen och han undrar:

”Jag förstår inte varför modersmåslärarna inte pratar om Islam och Arabien som vi gör i SO det kan bli lättare för oss att förstå och ställa frågor, jag måste alltid fråga mamma när jag kommer hem och hon kan inte allting per detalj”.

6.4. Resultatsammanfattning och analys

Undersökningen visar på att Modersmålet är ett viktigt och oombärligt ämne för de elever som inte har svenska som modersmål. Detta framgår klart och tydligt i såväl rektorns som samtliga modersmåslärares och elevers svar. Även om detta faktum har uttryckts på olika sätt. Modersmålet är viktigt när det gäller att kunna vara med i skolan och vara aktiv och förstå det som tas upp i andra ämnen och kunna relatera till egna erfarenheter och tolkningar. Modersmåslärarna anser att ämnet är extra viktigt för elever med begränsade eller inga erfarenheter alls när det gäller den svenska skolkulturen. Denna uppfattning delar modersmålsrektorn fullständigt genom att bl.a. hävda att eleven kan använda sig av det språk hon eller han behärskar mest för att svara på prov. Dessa synpunkter bekräftar (Håkansson 2003). Dessutom anser modersmåslärarna att modersmålet utgör en bärande kraft för att kunna ta till sig kunskaper i andra ämnen som ges i skolan. Det gäller att ha ett så stort ordförråd som möjligt och erövra nya språkliga erfarenheter och uttryck. Tre av de fem tillfrågade eleverna förespråkar inom exempelvis So- och No-ämnen. Detta kan enligt dem samköras med den ordinarie undervisningen eller genom tematisk undervisning så att några stimuli effekt och glädjeämne resultat kan skapas. Några lärare nämner att en del elever har en negativ attityd till ämnet. Det kan bero på att de anser att svenska språket och den svenska kulturen är viktigaste. Ladberg (2003) menar att människor som väljer att inte följa modersmålsundervisning kan bero på dåliga erfarenheter när dessa elever stöter på negativa upplevelser eller vissa attityder som berör de personligen, deras kultur eller ursprung.

Eleverna upplever också en negativ syn på att de tillhör en annan kultur och har annat modersmål än svenska Ladberg (2003).

Börestam & Hus (2001) vidhåller också att identitet, trygghet är ett resultat av modersmålsbetydelsen hos barn och att den kulturella aspekten kommer till uttryck på olika sätt.

Enligt Haglund (2004) är de kulturer och rötter individerna växer upp med, sätter spår och påverkar vilka identitet som formas, men individens identitet är enligt författaren inte naturligt given.

Utifrån de sociokulturella aspekterna är modersmålsundervisningen en väsentlig fråga inte bara för elevernas identitet och självförtroende, utan även som kommunikationsmedel och kulturell tillhörighet Svensson (1998).

Svensson (1998) betonar att språket har tre dimensioner redskap, kommunikationsmedel och tillhörighet. Författaren menar att utöver det faktum att språket är en identitet, så är det också ett uttryck för ursprung, grupp tillhörighet samt ett sätt att kommunicera, till exempel elevintervjuerna i min undersökning visar tydligt att detta är viktigt. Elev 1 säger exempelvis: *”Det är viktigt för mig för att ingen tror att jag är svensk fast jag är född i Sverige. Det är också viktigt uttrycker flera elever att kunna kommunicera med släktingar och om man återvänder till sitt hemland att förstå kulturen, är mycket viktigt”.*

Mycket har betonats i kultursammanhanget. Elev 4 ville att lärarna skulle gå djupare i språkets olika moment som kultur, samhällsfrågor och historia. Två av dem gick ännu längre i sina önskemål och undrade varför lärarna undviker att ta upp tabubelagda ämnen i den arabiska kulturen.

Exempel på att modersmålet är ett viktigt redskap vid t.ex. inläring av svenska och andra naturvetenskapliga och litterära ämnen som So och No, uttrycker bl.a. elev 5, årskurs 7, som tycker att det viktigaste med modersmålsundervisning för honom att kunna ta till sig god och

meningsfull undervisning i andra skolämnen liksom att det kan vara svårt med termer och fackspråk som används i olika ämnen på svenska och inte kan på sitt modersmål.

Svårigheter i samband med undervisningen av modersmålet har varit många, framför allt ur lärarnas perspektiv. Deras synpunkter gäller först och främst modersmålsstatus och lärarnas egen position i samhället som inte värderas särskilt högt jämfört med andra yrken och beviset är att ämnet ligger efter skoltid, är frivilligt och lågt avlönat och inte minst att det ligger efter skoltid, vilket ger ett svalt ämne intresse. Här bekräftas min undersökning vad läraren B säger. En av lärarna upplevde dessutom orättvisa och någon form av lönediskriminering av sin chef. Men samtliga lärarna samt även rektorn håller med att ämnet är krävande och ställer hårda krav på egen planering, förflyttning, stress och hantering av kulturella och sociala konflikter när de uppstår.

Den största utmaningen, enligt lärarna och rektorn, är yrkets låga status i samhället och de prestationskrav som ställs på båda modersmålslärarna och eleverna att tillämpa skolverkets betygskriterier, kunskapskraven och centralt innehåll i enlighet med Lgr 11, med tanke på att modersmålsundervisningen ges endast en gång i veckan under en 60 minuter, 30 minuter eller 40 minuter beroende på antalet elever i grupperna och i vilken kommun det är frågan om. Därför anses kunskapskravet och betygskriterierna vara för höga i proportion till den tid som är avsätts till ämnet modersmål.

7. Diskussion

Utifrån de intervju svaren från respondenterna modersmålslärarna, elever och rektorn på Modersmålsenheten har det kommit fram både relevanta svar och mycket aktuell information om hur modersmålsundervisningen ske i de respektive skolorna och hur man ser på detta ämne sett i ur olika perspektiv samt vilken betydelse ämnet modersmål spelat i elevernas lärande, måluppfyllelse av kunskapskrav och utveckling. Vidare har svaren belyst vilka möjligheter modersmålet har medfört utöver skolresultatet. Eleverna får ett förstärkt självförtroende, social trygghet som att kunna identifiera sig vilka de är och vilken bakgrund de har samt identifiera sina kulturella egenskaper och språkförmågor genom kommunikativa förmågor, eleverna 1, 2

och 4 bland de svårigheter som förknippas med modersmålsundervisningen sett ur elevernas svar kan man identifiera undervisningstiden som är upplagd under obekväma arbetstider och oftast utanför det ordinarie skolschemat i eftermiddagar vilket gör att respondenterna är inte lika motiverade att än sig ytterligare ett ämne innan de ska gå hem. Eleverna anser också att en timme i veckan inte är tillräckligt för att lära ett språk, medan lärarna tycker att modersmålet har ännu inte fått tillräckligt med uppmärksamhet och uppskattning i samhället och därmed är även modersmålläraarnas status om inte ifrågasatt ses inte den som viktig. Min egen erfarenhet stämmer överens med detta. Jag anser att rektorn borde arbeta för bättre status, schemaläggning, bättre arbetsmiljö och för bättre löner. Rektor vidhåller att modersmålläraarnas status och det uppdrag de utför behövs ses över. Glädjeämnen är att modersmålsundervisning öppnat nya perspektiv för elever med utländsk bakgrund och berikat deras sätt att vara båda kulturellt och socialt. Modersmålet har fört barn och föräldrarna närmare varandra genom att de talar samma språk känner sig hemma i samma kulturella och sociala värderingar.

Skolverkets studie (2002) om åsikten gällande modersmålsundervisning är att först och främst har modersmålet en positiv effekt för elevernas identitetsutveckling. Samtidigt hävdar Ladberg (2003) att barn som tvivlar på sitt språk och sin identitet riskerar instabilitet och säkerhet i sitt liv och detta kan smitta av sig även när det gäller att lära sig andra språk. Resultaten av mina studier bekräftar att så är fallet. Modersmålsundervisningen i de aktuella skolorna är en oumbärlig faktor i elevernas lärande och måluppfyllelse anser såväl rektorn som modersmållärarna och eleverna. Detta resonemang går hand i hand med Skolverkets rapporter (2002). Ämnet modersmål spelar en avgörande roll i kunskaphämtandet och i främjandet av en allsidig undervisning för den här målgruppen. Detta har kunnat avläsas i elevernas svar, och modersmållärarna i övrigt. Särskilt betonade eleverna i elev 4 årskurs 8, elev 5, årskurs 7, vikten av ämnet modersmål som nyckelfaktorn vad avser att kunna ta till sig den undervisning som ges i So- och No-ämnena som är extra viktiga med tanke på de språkliga kraven för att båda förstå och kunna använda ord, begrepp och termer i dess rätta sammanhang. Elev 5, i årskurs 7, pekade på bristande koordination och integrering av språkundervisning som bör gå hand i hand med vissa ämnen och tematisk undervisning för att båda underlätta förståelsen i svenska språket och se sammanhang och de fackspråkiga termerna i båda arabiska och svenska framför allt i politiskt, religiöst, kulturellt sammanhang utan tabu. Annars menar han riskerar man att få yttlig undervisning i sitt modersmål på grund av tabubelagda ämnen som religion och politik i arabiska. Eleven får medhåll av Ladberg (2000) som betonar vikten av en meningsfull undervisning för att tillägnar sig ett nytt språk, en hållning som inte verkar ha förankrats bland modersmållärarna menar han.

Ladberg (1993) hävdar att en meningsfull undervisning är en förutsättning för att öka elevernas skriv och läsning samt utveckla kognitiva och intellektuella kunskaper samt förstärka de elevernas sociokulturella identiteter. Börestam & Huss (2001) betonar också att barnen har en bra balans mellan sina olika språk. Denna hållning delades av samtliga elever medan tre av de tillfrågade eleverna understryker vikten av att kunna samköra samma tematiska undervisning särskilt inom SO och NO för att förankra de erforderliga språkliga kunskaperna och berika sitt lärande. De tillfrågade eleverna anser att det är viktigt att kunna sitt modersmål av sociokulturella skäl. Det är en identitetsfråga för dem. Rektorn anser att modersmålsundervisningen är viktig i den bemärkelsen att eleverna har rätt att använda sig av det språk som de behärskar bäst för att kunna svara på prov. Detta anser jag vara en demokratisk rättighet. De intervjuade lärarna är ense om att modersmålet utgör en framgångsfaktor för lärandet i andra ämnen. Eleverna behöver skaffa sig ett fackspråk i olika. Medan samtliga lärare är ense om att modersmålet utgör en framgångsfaktor och trigger lärandet i andra ämnen och skaffa sig fackspråkets olika sammanhang samt lära sig nyckelord och begrepp i olika ämnen.

Detta resonemang förs också av Håkansson (2003,s.86–87) att modersmålsbetydelse och för inläring av andra språk som svenska. Det har visat sig skapa stimuli effekt som har stor betydelse även för andra ämnen.

Ladberg (2003) vidhåller vikten av att barnen får möjlighet att utveckla så många språk som möjligt (parallellt) under en lång tidsperiod. Lägra fram i barnens liv kan olika språkliga och kulturella behov uppstå.

Beträffande de svårigheter som förknippas med modersmålsundervisningen så har samtliga lärarna och rektorn framför allt framhållit den låga statusen modersmålet har i samhället liksom den låga lönen. Svar och fick medhåll av rektorn. Detta resonemang togs också upp i Skolverkets rapport (2002) som hävdar att många modersmåls lärare möter negativa attityder till modersmålsundervisningen från kollegor och överhuvudtaget i det svenska samhället. Sedan är kritiken glasklar från både lärarna och rektorn om att de kunskapskrav och betygskriterierna som ställs på modersmåleleverna är för höga med tanke på den begränsade tiden som är avsedd för att lära sig modersmål. En annan minst lika avgörande negativ faktor är den tiden som gäller för att undervisa i modersmålet oftast är lagd efter skoltid vilket gör eleverna mindre benägna att stanna kvar eftersom de är trötta eller har andra aktiviteter. Skolverket (2002, 2003) betonar att modersmålet skall ges under dagtid och vara ett dagligt umgängesspråk. Det vill säga undervisningen ska ske under dagtid, (ej under helger, kvällar eller lövdagar). Den ska ske i elevernas vardag. Den uppfattning delas också av Hyltensstam (1996) och lyfter upp att modersmålet får lägre status med tanke på undervisningen som ligger utanför den schemalagda tiden.

Andra former av utmaningar som samtliga lärare betonat är stora brister i arbetsmiljön, lokaler och de tekniska anordningarna på vissa skolor. En av läraren pekade också på bristande ledarskap, orättvisor och förekomsten av favoriter i ledarskapet som gynnar vissa och försummar andra samt på lönekriterier som inte är tydliga.

Min undersökning gick ut på att kartlägga och belysa hur viktigt det är med modersmålsundervisningen och hur eleverna ser på detta ämne inte bara intellektuellt, utan även rent psykologiskt, kulturellt och socialt. D.v.s. synen på modersmålet som identitet, som ett bärande kulturarv, ett glädjeämne, en sociokulturell tillhörighet och identifikation. Men även hur man ser sig själv som en tvåspråkig. Även om jag givetvis inte kan generalisera, visar mina resultat enligt min uppfattning, att modersmålet är ett viktigt ämne både när det gäller elevernas lärande och den sociokulturella utvecklingen för att bli tvåspråkiga och multikulturella individer. Denna studie avslöjar också många sidor som förknippas med ämnet modersmål och modersmåls lärarna. Trots de stora satsningarna på ämnet som blivit ett vanligt skolämne i skolan med egen kurs-och timplan som visserligen varierar från kommun till kommun. Så finns det fortfarande administrativa, organisatoriska och miljörelaterade brister som behövs ses över.

Utöver det kan också själva innehållet i undervisningen kompletteras med djupare kartläggning av arabländernas skilda kulturer, dialekter, samhällsliv, historia och traditioner. Det skulle underlätta för läraren att möta varje elev med olika behov samt att även tar upp frågor om könsroller, respekt för olikheter, demokratiska värderingar utifrån den svenska värdegrunden.

På det viset tycker jag att det skulle bli möjligt att hjälpa dessa barn att anpassa sig till den nya svenska skolkulturen och de svenska sociokulturella förhållandena. I annat fall riskerar undervisningen i dess nuvarande form att vara för ytlig.

8. Vidare forskning

Det vore önskvärt att forska vidare om modersmåslärares status och belöningsystem påverkar deras lärarroll och motiverar att integrera, undervisa och utveckla såväl elever med utländsk bakgrund som nyanlända för att underlätta deras nya liv i Sverige. Ett lärande för livet kräver flerspråkiga pedagoger med speciella kompetenser vilket samhället ännu inte har upptäckt.

9. Referenser

- Avehus, Johan (2013) . *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 3. uppl. Stockholm: Liber.
- Baker, Colin (1996). *Barnets väg till tvåspråkighet – råd till föräldrar och lärare i förskola och grundskola*, Uppsala: Förlaget Påfågeln.
- Bergman, P. (1998). Andraspråkseleverna och deras förutsättningar. *I Skolverket, Att undervisa elever i Svenska som andraspråk*. Myndighet för skolutveckling, Stockholm: Liber distribution.

- Börestam, Ulla & Huss, Leena (2001). *Språkliga möten: tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Haglund, B. (2001). *Fritidsvetenskap. En kunskapsöversikt*. (IPD-rapport Nr 13). Göteborg: Göteborgs Universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.
- Hill, Margareth (1996). *Invandrarbarns möjligheter: om hemspråksundervisning och språkutveckling*. Mölndal: Institutionen för pedagogik, Göteborgs Universitet.
- Hyltenstam, K. (1996). *Tvåspråkighet med förhinder?* Lund: Studentlitteratur.
- Hyltenstam, K. (2003). *Svenska i invandrar perspektiv: kontrastiv analys och språktypologi*. Lund: BTJ Tryck AB.
- Håkansson, G. (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige. Konsekvenser för lärarutbildningen*. Lund: studentlitteratur.
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. 3.uppl. Stockholm: Liber.
- Lhdenperä, Pirjo (1997): *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter?* Stockholm. HLS förlag.
- Lindö, R. (2009). *Det tidiga språkbudet*. Författaren och Studentlitteratur AB. Lund: Studentlitteratur.
- Morfiadakis, E. (1981). *Invandrarna och hemspråksreformen*. Stockholm. Stockholm: Liber.
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Rubeinstein, Reich, Lena & Tallberg, Broman, Ingegerd (2000). *Den svenska skolan i det mångkulturella – konsekvenser för lärarutbildningen*. Malmö: Malmö högskola.
- Sjögren, A. (1997). *Language and environment- a cultural approach to education for minority and migrant students*. Multicultural centre. Botkyrka, Sweden.
- Skolverket (2011). Tema modersmål Kangas (1981) betraktar ett visst språk som modersmål om man kan själv identifiera sig med det, med dess kultur och värderingar.
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2012) *Få syn på språket ett kommentarmaterial om språk- och kunskapsutveckling i alla skolformer, verksamheter och ämnen*. Stockholm: Fritze Skutnabb-kangas, T. (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: liber.
- Skutnabb-kangas, T. (1986). *Minoritet, språk och rasism*. Stockholm. Liber.
- Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

- Svensson, A-K. (1998). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken - ett sociokulturellt perspektiv*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer* (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer: inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Stockholm. Elanders Gotab.
- Viberg, Åke (1993). *Andraspråksinläring i olika åldrar*. I Eva Cerú (Red.) svenska som andraspråk. Mera om språket och inläringen. Stockholm: Utbildningsradion och Natur och Kultur.
- Wingstedt, M. (1998). *Language ideologies Minority language policies in Sweden. Historical and contemporary perspectives*. Stockholm University: Centre of Research for Bilingualism.
- Vygotskij, Lev. S. (1934; 2009). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.
- <http://modersmal.Skolverket.se/index.php/component/content/article/62-styrdokument2/127-foreskolklass-och-modersmal>
- <http://modersmal.Skolverket.se/index.php/styrdokument/grundskola>. Hämtad 2018-11-12
- <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/nyanlandas-ratt-till-utbildning>. Hämtad 2019-02-01

Bilaga 1

Intervjufrågor med Modersmålsenhetens rektor.

- 1- Hur viktigt är det modersmålsundervisningen när det gäller elevernas skolresultat?
- 2- Vilka utmaningar möter ert uppdrag som representant för det här uppdraget?
- 3- Det handlar om en ambulerande tjänst som modersmåls lärarna har, trivs modersmåls lärarna med sin arbetsmiljö?

- 4- I vilken utsträckning känner modersmåslärarna att de är i samma nivå som de ordinarie ämneslärarna när det gäller, status, löner arbetsvillkor och själva uppdraget som många ser som ett frivilligt ämne eller kompletterande ämne för de som önskar?
- 5- När det gäller arabiska modersmåslärarna med tanke på att det handlar om 22 arabländer och många av dem är i krig båda inbördes och med varandra (med tanke på religiösa motsättningar och politiska och etniska konflikter) kan det uppstår problem i samband med uppdraget?
- 6- Bidra modersmålet verkligen till måluppfyllelse?
- 7- För övrigt förknippas modersmålsuppdraget med några organisatoriska eller administrativa svårigheter?
- 8- Hur tacklas dialekter och kulturella skillnader med de arabisktalande eleverna, Jag vet att det undervisas klassisk arabiska, men finns det klagomål från föräldrar och målsmän avseende kulturella värderingar eller synpunkter på lärarkåren att utöva detta uppdrag med tanke på att var och en vill helst att lärare från det egna landet som undervisa sina barn?

Bilaga 2

Intervjufrågor med Modersmåslärare

1. På vilket sätt har modersmålsundervisningen direkt eller indirekt bidragit till ökad måluppfyllelse avseende andra discipliner?

2. Har ämnet modersmål gett upphov Alt. åstadkommit någon form av stimuli effekt i det allsidiga lärandet?
3. Vilka utmaningar, svårigheter/möjligheter möter ni i ert uppdrag?

Bilaga 3

Intervjufrågor med Eleverna

- 1- Vad är drivkraften och motivet bakom ert deltagande i modersmålsundervisningen?
- 2- Vad anser Ni är det viktigaste med modersmålsundervisningen?

3- I vad mån har modersmålet påverkat ert studieresultat?